

Európska únia a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Michael Siman

Prečo je vzťah medzi EÚ a Dohovorom významný?

- Dohovor je (okrem práva Únie) najčastejšou normou medzinárodného práva, ktorú vnútroštátne súdy aplikujú vo vzťahu k súkromným fyzickým a právnickým osobám
- niektoré ustanovenia Dohovoru sú priamo účinné podobne ako ustanovenia práva Únie
 - súkromné fyzické a právnické osoby sa na práva vyplývajúce z Dohovoru môžu odvolávať v konaniach pred súdmi členských štátov
- právo EÚ aj Dohovor majú prednosť pred zákonmi SR

Postavenie Dohovoru v právnom poriadku EÚ

- rastúci význam
1. zdroj inšpirácie pri vytváraní judikatúry v oblasti ľudských práv ako všeobecných zásad práva Únie
 2. interpretačný zdroj Charty základných práv EÚ
 3. minimálny štandard ochrany ľudských práv
 4. **budúci prameň právneho poriadku Únie**

Pristúpenie Únie k Dohovoru

- čl. 6 ods. 2 Zmluvy o EÚ: „*Únia pristúpi k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Týmto pristúpením nie sú dotknuté právomoci Únie vymedzené v zmluvách.*“
- dôvody pristúpenia Únie k Dohovoru
 - prenos právomocí zmluvných strán Dohovoru na Úniu
 - zosúladenie judikatúry Súdneho dvora v oblasti ľudských práv a Európskeho súdu pre ľudské práva

Návrh Dohody o pristúpení EÚ k Dohovoru

- inštitucionálne otázky
 - Únia ako medz. organizácia pristupuje k Dohovoru bez toho, aby sa súčasne stala členom Rady Európy
 - EÚ bude mať na ESLP jedného sudcu
 - EÚ bude mať v Parlamentnom zhromaždení RE hlasovacie právo len pri voľbe sudcov ESLP
 - EÚ bude mať vo Výbore ministrov RE hlasovacie právo len pri rozhodnutiach týkajúcich sa Dohovoru
 - neuplatnenie zásady úniovej lojality pri hlasovaní o dodržiavaní záväzkov členského štátu Únie alebo Únie samotnej

Návrh Dohody o pristúpení EÚ k Dohovoru

- hmotnoprávne otázky
 - možnosť pre ESLP skúmať súlad zakladajúcich zmlúv Únie s Dohovorom
 - pravdepodobná zmena ustálenej judikatúry ESLP vo vzťahu k EÚ Bosphorus
 - EÚ pristúpi aj k tým protokolom Dohovoru, ktoré ratifikovali všetky jej členské štáty (v súčasnosti protokoly č. 1 a 6)

Návrh Dohody o pristúpení EÚ k Dohovoru

- procesné otázky
 - zachovanie výlučnej jurisdikcie Súdneho dvora EÚ (iba Súdny dvor môže podávať záväzný výklad práva Únie a vyhlásiť ustanovenia aktov inštitúcií Únie za neplatné)
 - možnosť pre ESLP obrátiť sa na Súdny dvor s prejudiciálnou otázkou ohľadom posúdenia zlučiteľnosti ustanovenia sekundárneho práva EÚ s právami zaručenými v Dohovore
 - inštitút spolužalovaných strán (EÚ a členské štáty),
 - delená alebo spoločná zodpovednosť Únie a členských štátov v prípade porušenia Dohovoru

Dôsledky pristúpenia Únie k Dohovoru

- Dohovor sa stane prameňom práva Únie (postavenie medzinárodnej zmluvy uzatvorenej Úniou)
- pre vnútroštátne súdy takmer žiadne
- nemalo by to viesť k zvýšenej zaťaženosti ESLP novými sťažnosťami, keďže Súdny dvor vo svojej rozhodovacej praxi kontinuálne aplikuje Dohovor a judikatúru ESLP

Aplikácia ÚP a ZS súdmi členských štátov

- vo vnútroštátnych konaniach s úniovým prvkom:
Charta základných práv EÚ a Dohovor
- vo vnútroštátnych konaniach bez úniového prvku:
ústava členského štátu a Dohovor
- problém s identifikáciou úniového prvku najmä
 - v prípade vnútroštátnych ustanovení, do ktorých boli prebraté smernice Únie
 - v prípade dobrovoľne rozšírenej pôsobnosti práva Únie